

De ooggetuige &
Het bosgraf

Van Simone van der Vlugt verscheen bij uitgeverij Anthos

De reünie

Beste thrillerdebuut 2004 door Crimezone

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2005

Schaduwzuster

Het laatste offer

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2007

Blauw water

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2008

Nominatie voor de Gouden Strop 2008

Winnaar Zilveren Vingerafdruk 2009

Herfstlied

Jacoba, Dochter van Holland

Op klaarlichte dag

Winnaar NS Publieksprijs 2010

Beste Nederlandstalige thriller 2010 door Crimezone

In mijn dromen

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2012

Rode sneeuw in december

Aan niemand vertellen

Nominatie voor de NS Publieksprijs 2013

Met Wim van der Vlugt

Fado e Festa. Een rondreis door Portugal

Morgen ben ik weer thuis

Met Wim van der Vlugt

Friet & Folklore. Reizen door feestelijk Vlaanderen

Simone van der Vlugt ontving in 2006 de Alkmaarse Cultuurprijs voor haar tot dan toe verschenen werk.

Simone van der Vlugt

De ooggetuige & Het bosgraf

Anthos | Amsterdam

ISBN 978 90 414 2572 0

© 2006, 2012 Simone van der Vlugt

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie Greta Tuckute / Millennium Images /

Hollandse Hoogte

Foto auteur Wim van der Vlugt

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

De ooggetuige

Ze zeggen weleens dat iedere stem uniek is, dat je iemand uit honderden mensen kunt herkennen als je let op de klankkleur van een stem. Maar vaker laten we ons onderscheidingsvermogen vertroebelen door wat onze ogen registreren, door wat we verwachten te zien en onze interpretatie daarvan.

Men denkt ook dat mensen die niet op het oordeel van hun zicht kunnen afgaan dat gebrek compenseren met een bijna bovenmenselijke ontwikkeling van hun reuk en gehoor. Dat is een hardnekkig misverstand waar ik bijna dagelijks mee geconfronteerd word. Zelfs de twee rechters die nu tegenover me zitten, blijven erop hameren dat me toch iets moet zijn opgevallen.

‘U bent toch slechtaand, niet blind? Dan hebt u toch wel wat gezien?’

Natuurlijk heb ik wat gezien. Ik heb van alles gezien, maar niet iets waar zij wat aan hebben. Zet tien man, onder wie de daders, op een rij en ik zou de schuldigen er niet uit kunnen halen. Daarvoor is mijn zicht te wazig. In zo’n

situatie zou ik mijn eigen familie niet eens herkennen. Bovendien was ik in shock. Daar mogen ze ook wel een beetje rekening mee houden.

De overval vond plaats tegen sluitingstijd. Ik was op het laatste moment de juwelierszaak binnengelopen om een gebroken armbandje te laten repareren en ging meteen even naar het toilet. Ik kom al jaren bij Rob voor mijn aankopen en reparaties en hij doet er nooit moeilijk over als ik gebruikmaak van de wc.

Voor deze keer had ik Max niet bij me. Max houdt niet van winkelen. Als hij me over straat leidt, probeert hij altijd een omweg te maken langs de slager en de dierenwinkel, om me pas na een lekker hapje naar de winkel van mijn keus te brengen. Eindeloos op je beurt wachten bij de kassa, langs de schappen in de supermarkt sjokken, hij heeft er een bloedhekel aan. Max is in zijn element als hij me door een drukke menigte kan laveren, gebruikmakend van iedere opening. Dat is zijn taak, daar is hij voor opgeleid.

Zin of geen zin, hij moet toch af en toe mee. Zeker als ik veel te doen heb en het te vermoeiend is om op mijn beperkte zicht en taststok te vertrouwen. Maar voor dat ene bezoek aan de juwelierszaak had ik hem niet per se nodig en bovendien was hij een beetje ziek. Het leek me verstandiger om hem rustig thuis te laten. Achteraf gezien is dat maar goed ook. Max is een uit de kluiten gewassen Duitse herder; hij zou die gasten naar de keel zijn gevlo-

gen als hij had gemerkt dat ik werd bedreigd. Eén man had hij nog wel aangekund, maar drie gewapende, hypernerveuze overvallers was te veel voor hem geweest.

Ik heb ze niet horen binnenkomen. Pas toen ik uit het toilet kwam, zag ik ze staan. In eerste instantie dacht ik dat het klanten waren, dus ik liep gewoon door.

Rob's nerveuze stem hield me tegen. 'Manon, blijf staan.'

Abrupt hield ik mijn pas in en keek naar de drie gestalten bij de toonbank. Ze hadden alle drie hun capuchon over hun hoofd getrokken en een zilverkleurig voorwerp in hun hand. De langste van het trio hield het voorwerp op Rob gericht, een ander richtte het op mij. Ik verstarde.

'Shit man, ik dacht dat hij alleen was! Wie is dat?' zei een van de overvallers met overslaande stem.

'Dat is een klant,' zei Rob rustig. 'Ze was even naar het toilet. Zoals jullie zien is ze blind, laat haar alsjeblieft met rust.'

Nu weet ik dat het die opmerking is die me het leven heeft gered.

'Waar is de kluis?' schreeuwde een van de overvallers, de grootste. Hij had iets bekends, alsof ik hem wel eens was tegengekomen of had gesproken. Dat is het probleem als je slechtziend bent: je hebt voortdurend het gevoel dat je mensen kent, je weet het alleen nooit zeker.

‘Die is achter.’ Rob ademde hoorbaar in en uit, met de snelheid van iemand die hyperventileert.

‘Meekomen!’

De man trok hem ruw mee naar achteren, zijn handlanger begon de vitrines leeg te halen en nummer drie hield mij onder schot.

‘Opschieten, anders knal ik je neer!’ klonk het achter in de zaak, gevolgd door Robs gedempte, paniekerige stem: ‘Rustig maar, ik maak hem wel open. Niet schieten, niet schieten.’

Rob moet hebben gedacht dat hij iets kon proberen, al heb ik geen idee wat. Misschien zag hij iets wat hij als wapen kon gebruiken nu hij maar één man tegenover zich had. Maar voor hetzelfde geld deed hij helemaal niets en waren ze sowieso niet van plan om hem in leven te laten. Ze droegen immers geen bivakmutsen. Wel capuchons, maar die stonden gezichtsherkenning niet in de weg.

Toen het schot klonk, kromp ik ineen en keek ik in paniek naar de overvaller die zijn wapen op mij had gericht.

‘Schoten ze zonder enige aanleiding?’ vraagt de rechercheur tegenover me.

Ben Dijkstra heet hij en hij klinkt als een man van een jaar of veertig. Hij is gezet en zijn hoofd glimt onder de tl-verlichting.

‘Dat weet ik niet. Iemand nam hem mee naar achteren.’

‘En wat deden die andere twee intussen?’

‘De vitrines leeghalen. Dat wil zeggen, een van hen. De ander hield mij onder schot. Hij stond op enige afstand, dus ik kon hem niet goed zien.’

‘Kun je ons uitleggen hoe slecht je eigenlijk ziet?’ vraagt Dijkstra.

‘Erg slecht. Zoals ik al zei, zie ik alles wazig. Details kan ik niet onderscheiden, ik zie alleen silhouetten en grotere vormen. En ik mis grote stukken uit het normale gezichtsveld, waardoor ik geen overzicht heb. Het is heel lastig om uit te leggen wat ik wel en niet zie. Het is ook afhankelijk van de lichtinval.’

‘Zie je wel kleur?’

Ik knik. ‘Vooral felle kleuren zoals geel en oranje. Donkere kleuren zijn moeilijker. Die kan ik niet goed van elkaar onderscheiden.’

‘Zou je een beschrijving van de kleding van de daders kunnen geven?’

‘Ze hadden donkere kleren aan, maar ik weet niet precies welke kleur. En ze droegen handschoenen, maar geen bivakmuts. Alleen capuchons. Dat vond ik nog zo vreemd. Misschien wilden ze onopvallend binnenkomen.’

‘Of ze waren van tevoren al niet van plan om getuigen achter te laten.’ Dijkstra kijkt op van zijn notitieboekje. ‘Je hebt verdomd veel geluk gehad dat ze jou niet ook hebben neergeschoten. Wat zul je bang zijn geweest.’

Ja, ik was bang. Heel erg bang. Ik kan me niet herinneren dat ik veel dacht, of dat er allerlei visioenen door mijn hoofd gingen. Ik stond daar maar, helemaal verstijfd, met het pistool op me gericht.

Om me heen klonk het gerammel van glazen deurtjes en vitrines die werden opengemaakt, en het lawaai waarmee de overvaller de buit in plastic zakken gooide.

Ondanks de dreiging van het pistool had ik hoop dat de overvaller tegenover me niet zou schieten. Mijn stok bezorgde me een aura van hulpeloosheid dat ik volledig uitbuitte.

Ik hield mijn blik op een vast punt gericht en zorgde ervoor dat ik geen onverwachte bewegingen maakte. Ik probeerde zelfs zo min mogelijk in en uit te ademen, zodat hij zich niet zou storen aan het pieperige geluid dat ik voortbracht. Het enige wat ik deed was strak voor me kijken, alsof ik niets zag.

Zomaar opeens liet de overvaller zijn pistool zakken en de opluchting golfde door me heen. Heel even maar, want zolang ze de winkel niet uit waren, kon er nog van alles gebeuren. Ik voelde dat de twee jongens naar me keken terwijl ze naar achteren liepen.

Met een bijna bovenmenselijke inspanning onderdrukte ik de neiging achterom te kijken of op een andere manier te verraden dat ik niet volledig blind ben. Ik bleef roerloos staan terwijl steeds dezelfde mantra door mijn hoofd dreunde: Ga weg, ga weg, ga weg.

En toen waren ze verdwenen.

Opeens was het doodstil. Een maalstroom van opluchting, ontzetting en ongeloof kolkte door mijn lichaam, dat nog steeds strak stond van de spanning. Ik kon nauwelijks bevatten wat er was gebeurd, durfde geen stap te verzetten.

Toen ik erop vertrouwde dat de overvallers echt weg waren, pakte ik mijn mobieltje. Op dat moment merkte ik hoe bang ik was geweest; mijn handen waren klam en ze trilden zo dat ik mijn telefoon bijna liet vallen. Pas na een paar pogingen lukte het me om verbinding te maken.

‘Alarmcentrale 112, waarmee kan ik u van dienst zijn?’

‘Met Manon Jonker. Ik bel vanuit juwelierszaak Van Berkhout. Er is hier net een overval geweest.’

‘Zijn er gewonden gevallen, mevrouw?’

‘Ik weet het niet, ik ben slechtziend. Er is wel geschoten, achter in de zaak.’

‘Wat is het adres, mevrouw?’

Ik had geen idee, noemde de naam van het winkelcentrum en mijn woonplaats. Dat leek genoeg te zijn, want de vrouw deelde op zakelijke toon mee dat de politie en een ambulance onderweg waren.

Ik prevelde een bedankje en hing op, al wist ik niet of dat de bedoeling was. Met mijn mobieltje in mijn hand geklemd kwam ik in beweging. Steun zoekend bij de toonbank liep ik naar achteren, het keukentje door, het kantoortje in.

Het vertrek bestond uit niet veel meer dan donkere

vlakken en ongedefinieerde vormen. Ik durfde amper een stap te zetten; Rob zou aan mijn voeten kunnen liggen, ik zou over hem kunnen struikelen.

Op de tast zocht ik het lichtknopje, maar de tl-buis die aansprong maakte de situatie er niet veel beter op. Het felle licht verblindde me, zodat ik helemaal niets meer zag. Nadat mijn ogen zich een beetje aangepast hadden, doemde er een grote rode plas voor me op.

Ik zakte neer op mijn knieën en liet bevend mijn handen rondgaan tot ze op Robs lichaam stuitten. Hij lag op zijn rug, zijn ene been onder het andere gevouwen, één hand gespreid over de vloer, de andere op zijn borst.

Angstig onderzocht ik of er ergens bloed stroomde, of ik iets kon doen.

Zijn overhemd voelde droog aan. Ik liet mijn handen naar boven gaan, naar zijn hoofd. Mijn vingers gleden door dik, stroperig vocht. Met een zachte kreet trok ik mijn hand terug.

‘Rob, Rob!’ zei ik dringend, maar er kwam geen reactie.

Wat moest ik doen? Mond-op-mondbeademing? Dat leek me niet veel zin hebben bij iemand die een gat in zijn hoofd had. Maar ik moest wel iets doen.

Ik bracht mijn wijs- en middelvinger naar Robs hals, maar ik trilde te erg om te kunnen voelen of de halsslagader nog klopte. Mijn handen waren plakkerig van het bloed en opeens werd het me te veel.

Diep vanbinnen stortte iets in dat me al die tijd op de

been had gehouden. Ik begon ongecontroleerd te trillen, kreeg het benauwd en hapte naar adem. Zittend naast Robs lichaam wachtte ik hyperventilerend op de politie en de ambulance.

Ik moet zeggen dat ik goed ben opgevangen. Zowel de rechercheurs als het ambulancepersoneel hebben zich uitgebreid om me bekommerd en me alle tijd gegeven om tot mezelf te komen. Pas toen ik wat rustiger was, namen ze me mee naar het politiebureau voor het verhoor, en daar zit ik nu nog steeds.

Het spijt me dat ze zo weinig aan mijn getuigenis hebben. Ik heb alles gezien en tegelijk zo weinig. Die jongens waren niet vermoord en toch kan ik amper een beschrijving van hen geven.

‘Dat is waarschijnlijk de reden dat je nog leeft,’ zegt rechercheur Dijkstra weinig tactvol. ‘Ze dachten dat je helemaal blind was. Het maakt niet uit dat je niet veel kunt vertellen, we zijn blij met ieder stukje informatie.’

Ze hadden donker haar, dat is het enige wat ik kan zeggen. Twee van hen spraken met een accent dat ik niet kon thuisbrengen. Het leek wel Russisch.

‘Pools misschien?’ suggereert Van Vliet, de andere rechercheur.

‘Misschien. Ik weet niet hoe Pools klinkt,’ zeg ik. ‘De ander sprak goed Nederlands. Ze leken er niet mee te zitten dat er bewakingscamera’s waren.’

‘De camera’s werkten niet,’ zegt Van Vliet. ‘Blijkbaar wisten ze dat.’

Ze vragen of ik slachtofferhulp nodig heb. Dat weet ik niet, ik denk van niet, maar voor de zekerheid pak ik de folder die ze me aanreiken maar aan.

Dan bedanken ze me voor mijn tijd en geven me een kaartje, zodat ik kan bellen als me nog iets te binnen schiet. Omdat ik nog steeds amper op mijn benen kan staan, word ik door een geüniformeerde collega van de rechercheurs naar huis gebracht.

Als de politiewagen voor mijn deur stilstaat, stap ik zo snel mogelijk uit. Ik vermoed dat er op dit moment heel wat mensen voor de ramen verschijnen of op straat hun pas inhouden.

Ik bedank de agent en loop haastig de kleine voortuin door. Zodra ik de sleutel in het slot steek – wat altijd een gehannes is maar wat vandaag in één keer lukt – zie ik door het glas van de voordeur Max' silhouet al in de gang. Als ik binnenkom danst hij uitgelaten om me heen. Hij heeft geleerd niet tegen me op te springen, maar het kost hem iedere keer de grootste moeite.

‘Braaf Max, blijf maar laag. Brave hond. Dag jongen, ben je zo blij dat ik thuis ben?’ Ik knuffel mijn hond, sla mijn armen om zijn nek en begraaft mijn gezicht in zijn dikke vacht. Zo blijf ik enige tijd zitten, tot Max vindt dat het mooi is geweest en hij wegrent om een speeltje te zoeken.

Moeizaam kom ik overeind en loop de kamer in. ‘Bibi?’

Stilte is mijn antwoord. Ik werp een blik op de klokaan

de wand, die zo groot is en zulke enorme wijzers heeft dat zelfs ik ze kan zien. Het is bijna zeven uur, maar Bibi is nog niet eens thuis van haar werk.

De behoefte om mijn verhaal te doen is zo groot dat ik rusteloos door de kamer drentel, de telefoon pak en hem weer neerleg. Om iets te doen te hebben, begin ik alvast aan het avondeten. Bibi staat erop dat zij kookt nadat ik me één keer verbrand heb toen ik het gas niet goed had uitgedraaid. Sindsdien koken we met inductie, maar ook dan gaat er nog weleens iets mis. Bij ieder product moet ik mijn loep gebruiken om te kijken wat ik in mijn handen heb, zodat ik geen azijn in plaats van olijfolie in de pan giet. De maaltijd die ik serveer valt regelmatig anders uit dan het recept voorschrijft. Maar laten we eerlijk zijn, dat komt ook doordat ik bijna niet de kans krijg om ervaring op te doen. Bibi is dol op koken en ze kan het goed. Voor mij is het altijd een heel gedoe, zeker als ik moe ben, maar dat betekent niet dat ik het prettig vind dat zij die taak altijd op zich neemt.

Per slot van rekening heb ik tijdens mijn revalidatie bij Koninklijke Visio, het expertisecentrum voor blinden en slechtzienden, geleerd om voor mezelf te zorgen en daar ben ik ook uitstekend toe in staat. Het duurt alleen wat langer.

Ik heb net de aardappelen geschild en de sperziebonen afgehaald als Bibi thuiskomt. Ze werkt als bedrijfsleider in een kledingzaak, waar ze niet alleen verantwoordelijk is voor de dagelijkse gang van zaken maar ook voor de

inkoop, wat betekent dat ze nogal eens op zaterdag moet werken. En dan niet van negen tot vijf. Zelf werk ik drie dagen per week, waardoor ik vrij veel alleen zou zijn als mijn ouders niet zo'n beetje om de hoek woonden.

Net als ik zout op de aardappelen strooi, komt Bibi de keuken binnen.

'Hoi,' zegt ze een beetje ademloos, zoals altijd als ze moe is. 'Alles goed? Gooi je er niet te veel op?'

'Nee, het is precies goed. Drukke dag gehad?'

'Nogal. Gedoe met een verkeerde levering. Ik zal je de details besparen.' Ze komt naast me staan en licht het deksel van de pan op. 'Hoe lang koken ze al?'

'Ik heb ze net opgezet.'

Met een heel subtiele beweging manoeuvreert Bibi zich achter het fornuis, zodat ik gedwongen word een stapje opzij te doen. Terwijl ze toch maar alle details vertelt over de verkeerde levering, neemt ze het roer over.

Bibi is vier jaar ouder dan ik, al zou je dat niet zeggen. Vaak denken mensen dat ik bij mijn zus woon om op háár te passen in plaats van andersom. Zo serieus als ik ben, zo luchthartig danst Bibi door het leven. Ze heeft het ene vriendje na het andere en komt met de vreemdste types thuis, om ze na een paar weken weer te dumpen. Op dit moment is er niemand in haar leven, wat ik wel prettig vind. Hoe gezellig het ook is om een huis te delen, ik zit niet altijd te wachten op het gerotzooi van mijn zus en haar nieuwste verovering als ik thuiskom.

'Er was een overval in de zaak van Rob.' Halverwege

Bibi's verhaal val ik haar in de rede.

'Wat?' Bibi draait zich naar me toe. Haar stem klinkt geschokt. 'Wanneer?'

'Daarnet, toen ik er was. Ik zat net op het toilet, en toen...' Onverwacht wordt mijn keel dichtgeknepen. Het is alsof vanbinnen een brok losschiet die in mijn luchtpijp blijft steken en nog maar een fractie van de zuurstof doorlaat die ik nodig heb om mijn verhaal te kunnen doen. Om überhaupt te kunnen ademen en rechttop te blijven staan. Mijn evenwicht, dat toch al niet mijn sterkste punt is, laat me in de steek en de keuken draait om me heen.

Met zachte dwang begeleidt Bibi me naar de bank. 'Ga zitten en vertel. Wat is er gebeurd?'

Ik streel Max, die naast me komt zitten en zijn kop op mijn been legt.

'Ik had mijn armband naar Rob gebracht om de sluiting te laten repareren en ik ging daar even naar de wc. Toen ik terug in de winkel kwam, stonden er opeens drie jongens. Ze waren gewapend en begonnen te dreigen. Een van hen richtte zijn pistool op mij, de ander nam Rob mee naar achteren, naar de kluis, en de derde begon de vitrines leeg te halen. Het ging zo snel dat ik amper beseftte wat er gebeurde.'

'Wat zeg je nou!' roept Bibi. 'Wat verschrikkelijk! Vandaar dat je zo witjes ziet. Is alles wel goed met je?'

'Ja.' Mijn stem klinkt hees. 'Maar met Rob niet. Ze hebben hem neergeschoten. Hij is dood.'

Ik hoor hoe Bibi haar adem inzuigt en hem langzaam weer laat ontsnappen. ‘Nee,’ fluistert ze. ‘Dus dat was er aan de hand toen ik langs het winkelcentrum fietste. Ik zag de afzetting wel en de groepjes mensen, maar ik kon niet zien wat er was gebeurd. O Manon, wat erg! Die arme Rob! Je hebt toch niet gezien hoe ze hem...’ Haar stem stokt, ze knijpt zo stevig in mijn hand dat het pijn doet.

‘Nee, ze hadden hem mee naar achteren genomen. In-tussen hielden ze mij onder schot. Ik denk dat ze niet hebben geschoten omdat ze dachten dat ik helemaal blind was.’

‘Had je Max bij je?’

‘Nee, alleen mijn stok. En dat is maar goed ook. Ik weet niet wat Max zou hebben gedaan.’

Bibi kijkt naar Max en aait hem eveneens over zijn kop. ‘Misschien wel helemaal niets. Hij is niet opgeleid als waakhond. Hij is ook helemaal niet agressief.’

‘Nee, maar ik ben toch blij dat ik hem niet heb meege-nomen. Als hij was gaan blaffen, hadden ze hem zeker neergeschoten.’

‘Ik ben vooral erg blij dat ze jóú niet hebben neerge-schoten.’ Bibi slaat haar armen om me heen en houdt me stevig vast. ‘Mijn god,’ mompelt ze, alsof het nu pas alle-maal echt tot haar doordringt.

Ik sla mijn armen ook om haar heen en geruime tijd zitten we zo, dicht tegen elkaar aan, tot de aardappelen overkoken.